

[Laurits Pedersen.]

minister holdt under et Kursus paa Hinds-gavl i Efteraaret. Der var i og for sig ikke Grund til at opholde sig ved denne Tale, hvis den ikke paa afgørende Maade havde givet Udtryk for Statsministerens Hensigter med Kooperation, Fagforening og Parti; hvis Statsministeren fik Magt, som han har Agt paa dette Omraade, vil det betyde et afgørende Brud med den Linie, som den danske Andelsbevægelse har fundet sig veltilfreds med i al den Tid, Andelsbevægelsen har eksisteret herhjemme. Denne Tale har vakt stor Opsigt i alle Andelskredse, tør jeg sige, men heldigvis har man det bestemte Indtryk, at de Mennesker, der har med den saakaldte By-Kooperation at gøre, ikke godkender den, og det tør jeg notere som noget glædeligt. Det er jo saadan, at i Byerne er der visse kooperative Sammenlutninger, som nøje er knyttet til det socialdemokratiske Parti og altid har været det, Bryggerier, Bagerier, Brændselsforeninger o. s. v. Det er der i og for sig ikke noget at sige til, for det er vel i Virkeligheden Partiet, der har oprettet dem, men det, der er det afgørende i dette Forhold, er, at den højtærede Statsminister i allerhøjeste Grad er utilfreds med, at den øvrige Andelsbevægelse, Kooperation, som man ynder fra Byernes Side at kalde den, ikke bliver lige saa nøje knyttet til Parti og Fagorganisation som disse Byforeninger, og det er dette, som jeg tror, der ogsaa fra denne Plads er Grund til at opholde sig ved, saaledes at denne Tale ikke bliver glemt. For der ligger jo en Hensigt bag. Vi har jo en Gang imellem før i Tiden hørt de samme Toner, ikke fra saa fremtrædende Medlemmer, men vi har hørt dem fra afdøde Folketingsmand Børgbjerg, fra Borgmester Christensen i Helsingør, men det er, som om disse Toner er blevet neddyset. Men jeg tror, det er klogest, at man drager dem frem i Lyset, saaledes at man ser, hvad Vej det er, man vil betræde.

Det er sikkert rigtigt, at det, som har særpræget den danske Andelsbevægelse i Modsætning til Andelsbevægelsen i andre Lande, har været den neutrale Stilling inden for Samfundet. Den neutrale politiske Stilling har været Styrken i den danske Andelsbevægelse. Og det er denne neutrale Stilling, som Statsministeren i sin Tale giver Udtryk for, at han er i allerhøjeste Grad misfornøjet med. Jeg har været ude for, at Socialdemokrater har sagt: Ja, Andelsforeningerne er jo socialistiske Foreninger, det er i Virkeligheden jer derude fra Bondelandet, der har vist os Vejen. Det er fan-

tastisk, at man tror dette: at naar man ude i Andelsforeningerne fra allerførste Begyndelse har fundet det rigtigt at staa sammen i god Forstaaelse med hinanden, solidariske med hinanden i sin Produktion og sine Indkøb, saa skulde det være det samme som det, man praktiserer i socialistisk Politik. Der er ikke mange Sammenligningspunkter, men jeg skal ikke underkende, at der kan være Sammenligningspunkter, og jeg vil ogsaa gerne fremhæve, at alle vi, om hvem man saa smukt, hvis vi har en Snes Tønder Land, skriver, at vi er Storbønder, meget vel kan anerkende det mægtige kulturelle Arbejde, der er sket inden for Fagorganisationen for økonomisk og kulturelt at højne Arbejderstanden.

Det har man ogsaa kunnet gøre gennem Andelsbevægelsen, og derigennem har disse to Bevægelser visse Lighedspunkter, men Andelsbevægelsen som saadan har heldigvis kunnet holde sig uden for al politisk Virksomhed. Tænk paa, hvad det vilde have betydet, dengang Mejerier og Slagterier opstod, om man da havde ønsket, at der skulde være partipolitiske Tilknytningspunkter eller Underskrifter. (*Christmas Møller*: Det var der vel nok!). Det var der ikke; det kan ikke hjælpe, at det ærede Medlem Hr. Christmas Møller siger, at det var der vel nok. Det var der nemlig ikke. Der var enkelte Steder, hvor der var visse Gnidninger, ganske naturligt, men som Helhed betragtet har den danske Andelsbevægelse staaet paa det Standpunkt, at uanset om man havde mange Køer eller een Ko, om man købte Hundredvis af Tons af Foderstoffer eller man købte faa, skulde man have samme Indflydelse i den Forening eller den Produktion, hvor man stod sammen med sine Kolleger. Det har været og er til uvisnelig Ære for den danske Bondestand, at den holdt sig paa den Linie, da den danske Andelsbevægelse fremstod, og den har man heldigvis holdt fast ved til i Dag. Vi, der er vokset op i den Periode, hvor den danske Andelsbevægelse har slaaet sine dybe Rødder i Befolkningen, vi kender, hvilken Værdi der har været i dette, at man uanset partipolitisk Opfattelse har kunnet samles om disse bestemte Opgaver derhjemme i det lille Samfund, enten det saa har været Produktionen igennem Mejeri og Slagteri, og ikke mindst, tør jeg sige, i disse mindre Foreninger, Brugsforeningerne ude i Landsbyerne, hvor man samles og kender hinanden personligt, uanset om man er Socialdemokrat, Arbejder, Husmand, Gaardmand, Haandværker. Der har man kunnet samles i det ene Ønske, at man skulde